

Εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ευρώπη:

διαφορετικά συστήματα,
κοινοί στόχοι για το 2010

Εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ευρώπη:

διαφορετικά συστήματα,
κοινοί στόχοι για το 2010

Το πρόγραμμα εργασίας για τους μελλοντικούς
στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το Internet μέσω του εξυπηρετητή Europa (<http://europa.eu.int>).

Βιβλιογραφικό δελτίο υπάρχει στο τέλος του τεύχους.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2002

ISBN 92-894-4264-6

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 2002

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Printed in Belgium

ΤΥΠΩΜΕΝΟ ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΛΕΥΚΑΣΜΕΝΟ ΧΩΡΙΣ ΧΛΩΡΙΟ

Κοινές φιλοδοξίες για το 2010

4

- Προς όφελος των πολιτών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της
- Ποικιλία και συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση
- Νέες φιλοδοξίες για την Ευρώπη και την εκπαίδευση και την κατάρτιση: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα τον Μάρτιο του 2000

Μια συμφωνία ορόσημο: το πρόγραμμα εργασίας για τους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης

8

- Συνέχεια στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα
- Η αναγνώριση ως προτεραιότητα-κλειδί στη στρατηγική της Λισσαβόνας

Μια πολλά υποσχόμενη νέα προσέγγιση: η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού

10

- Ένα νέο μέσο για την εδραίωση της σύγκλισης των εθνικών πολιτικών προς τους κοινούς στόχους
- Άνοιγμα της διαδικασίας σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Δεκατρείς στόχοι για τρεις στρατηγικούς στόχους

12

- Στρατηγικός στόχος 1: Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ 13
- Στρατηγικός στόχος 2: Διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση 22
- Στρατηγικός στόχος 3: Άνοιγμα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στον ευρύτερο κόσμο 26

Να πραγματοποιηθεί: μια συνολική προσέγγιση στην ανάπτυξη πολιτικής

32

- Μια ενιαία συνολική στρατηγική για την εκπαίδευση και την κατάρτιση
- Η εργασία για την επίτευξη κάθε στόχου
- Δείκτες και συγκριτική αξιολόγηση
- Ανταλλαγή εμπειριών: μαθήματα από την «ορθή πρακτική» και την αξιολόγηση από ομότιμους ειδικούς
- Αναθεώρηση της διαδικασίας το 2004

Παραρτήματα

36

- Παράρτημα 1: Στατιστικά δεδομένα 36
- Παράρτημα 2: Βασικά έγγραφα και ιστοσελίδες 38

Κοινές φιλοδοξίες για το 2010

Προς όφελος των πολιτών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της

Στις 14 Φεβρουαρίου 2002 οι υπουργοί αρμόδιοι για την εκπαίδευση και την κατάρτιση στις χώρες της ΕΕ και η Ευρωπαϊκή Ένωση όρισαν ότι πρέπει να επιτευχθούν έως το 2010 οι ακόλουθοι στρατηγικοί στόχοι «προς όφελος των πολιτών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της»:

- *θα επιτευχθεί το υψηλότερο ποιοτικό επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης και η Ευρώπη θα αναγνωρίζεται παγκοσμίως ως σημείο αναφοράς ως προς την ποιότητα και την αξία των συστημάτων και των ιδρυμάτων της στον τομέα αυτόν·*
- *τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη θα είναι επαρκώς συμβατά ώστε να μπορούν οι πολίτες να μεταβαίνουν από το ένα στο άλλο και να επωφελούνται από την ποικιλία τους·*
- *τα προσόντα, οι γνώσεις και οι δεξιότητες που αποκτώνται οπουδήποτε στην ΕΕ θα έχουν πραγματική εγκυρότητα σε όλη την Ένωση, ούτως ώστε οι κάτοχοί τους να μπορούν να τα χρησιμοποιούν για τη σταδιοδρομία τους ή για περαιτέρω σπουδές·*
- *οι Ευρωπαίοι κάθε ηλικίας θα έχουν πρόσβαση στη διά βίου μάθηση·*
- *η Ευρώπη θα είναι ανοικτή στη συνεργασία με άλλες περιοχές, προς αμοιβαίο όφελος, και θα πρέπει να αποτελεί τον κατά προτίμηση προορισμό σπουδαστών, υποτρόφων και ερευνητών από άλλες περιοχές του κόσμου.*

Επιδίωξη φιλόδοξων αλλά ρεαλιστικών στόχων. Σηματοδοτούν την αρχή ενός νέου σταδίου στην ανάπτυξη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση τα ποικίλα συστήματα που μοιράζονται κοινούς στόχους. Αυτοί οι κοινοί στόχοι θα κατευθύνουν και θα εμπνεύσουν μεταρρυθμίσεις και θα ενισχύσουν την πρόοδο μέσα σε κάθε χώρα καθώς και τη δράση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της. Αναμένεται ότι οι χώρες που θα ενταχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως νέα κράτη μέλη στη διάρκεια της δεκαετίας θα έχουν τους ίδιους στόχους.

Ποικιλία και συνεργασία στην εκπαίδευση και την κατάρτιση

Η Ευρώπη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης απηχεί την ποικιλία των γλωσσών, των πολιτισμών και των συστημάτων τα οποία είναι αναπόσπαστο μέρος της ταυτότητας των χωρών μελών της και των περιφερειών τους. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση για μεγάλο διάστημα αναπτύχθηκαν μέσα σε εθνικά πλαίσια και σε σχετική απομόνωση το ένα από το άλλο. Οι χώρες και οι περιοχές έχουν μια μεγάλη ποικιλία ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, εφαρμόζουν διαφορετικούς κανόνες εισαγωγής, χρησιμοποιούν διαφορετικά ακαδημαϊκά ημερολόγια, απονέμουν εκατοντάδες διαφορετικά πτυχία και προσφέρουν προσόντα που αντιστοιχούν σε μια μεγάλη ποικιλία διδακτικών προγραμμάτων και συστημάτων κατάρτισης.

Τόσο τα έθνη όσο και οι πολίτες εκτιμούν πολύ αυτή την ποικιλία: η ποικιλία είναι κοινή σε όλους τους Ευρωπαίους. Παράλληλα υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη για συνεργασία και κινητικότητα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, ώστε να καταστεί εφικτό να ωφεληθούν οι πολίτες από την ποικιλία και να μην προσκρούουν σε περιορισμούς που απορρέουν από ασυμβατότητες. Η επίγνωση αυτής της ανάγκης για συνεργασία αυξάνεται σταθερά τα τελευταία 20 χρόνια μέσα στο πλαίσιο της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, και πολύ περισσότερο αφότου μια γενιά πολιτικών αρχών, διδασκόντων και διδασκομένων στις χώρες της ΕΕ εκτέθηκαν σε πολύ παρόμοιες προκλήσεις και ευκαιρίες.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οργάνωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και το περιεχόμενων των προγραμμάτων διδασκαλίας ανήκουν στην ευθύνη των κρατών μελών — ή των περιφερειών τους ανάλογα με την περίπτωση. Σύμφωνα με την αρχή της «επικουρικότητας», η Ευρωπαϊκή Ένωση ενδέχεται να υποστηρίξει και να συμπληρώσει τη δράση των κρατών μελών σε ορισμένους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης όπου μπορεί να προωθήσει την ποιότητα δημιουργώντας την «ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία». Οι εν λόγω τομείς ορίζονται στα άρθρα 149 και 150 της Συνθήκης και περιλαμβάνουν ειδικότερα:

- την πρόωθηση της κινητικότητας των σπουδαστών/διδασκομένων και των διδασκόντων·
- την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ σχολείων και πανεπιστημίων·
- την παροχή ερεθισμάτων για την εκμάθηση γλωσσών·
- τη βελτίωση της αναγνώρισης των διπλωμάτων, προσόντων και ικανοτήτων για εκπαιδευτικούς και επαγγελματικούς σκοπούς·
- την ανάπτυξη της ανοιχτής και της εξ αποστάσεως μάθησης.

Σε αυτή τη βάση, αναπτύχθηκαν δύο είδη δραστηριοτήτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο:

- σε τομείς στους οποίους τα άρθρα 149 και 150 ορίζουν μια ειδική ευρωπαϊκή αρμοδιότητα, έχουν υιοθετηθεί και υλοποιούνται τα προγράμματα της ΕΕ, π.χ. τα ευρεία προγράμματα Socrates και Leonardo da Vinci που καλύπτουν τα ποικίλα είδη και επίπεδα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης αντίστοιχα. Η υιοθέτηση τέτοιων κοινών συστημάτων ή μέτρων απαιτεί κοινή απόφαση από το Συμβούλιο Παιδείας και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρο 251 της Συνθήκης).
- εκτός από αυτούς τους τομείς για τους οποίους υπάρχει μια σαφώς καθορισμένη αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχουν ξεκινήσει πολυάριθμες πρωτοβουλίες στην εκπαίδευση και την κατάρτιση στο πλαίσιο της ΕΕ, με βάση την πολιτική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Αυτό δεν βασίζεται σε οδηγίες της ΕΕ αλλά λαμβάνει τη μορφή συστάσεων (π.χ. για την εξάλειψη των εμποδίων στην κινητικότητα ή για την αξιολόγηση της ποιότητας των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σχολείων), ανακοινώσεων από την Επιτροπή (π.χ. για να καταστεί πραγματικότητα η διά βίου μάθηση ή για τη συνεργασία με τρίτες χώρες), διαβουλεύσεων ή άλλων εγγράφων εργασίας (όπως το Λευκό Βιβλίο σχετικά με την πολιτική για τη νεολαία). Αυτό το είδος πολιτικής συνεργασίας έχει γνωρίσει άνοδο στην εκπαίδευση και την κατάρτιση με διάφορες μορφές τα πρόσφατα χρόνια. Η ανάπτυξη του έχει ενισχυθεί από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα τον Μάρτιο του 2000, όπου άρχισε η διαδικασία που θα οδηγήσει στην έγκριση του προγράμματος εργασίας για τους μελλοντικούς στόχους της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εντός δύο χρόνων το πολύ.

Νέες φιλοδοξίες για την Ευρώπη και την εκπαίδευση και την κατάρτιση: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα τον Μάρτιο του 2000

Στη συνεδρίασή του στη Λισσαβόνα τον Μάρτιο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των χωρών της ΕΕ) αναγνώρισαν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετώπισε μεγάλες αλλαγές που προέκυψαν από την παγκοσμιοποίηση και την οικονομία της γνώσης και συμφωνήθηκε ένας στρατηγικός στόχος για το 2010:

«Να γίνει [η Ευρωπαϊκή Ένωση] η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης, ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.»

Οι αλλαγές αυτές απαιτήσαν όχι μόνο μια ριζική μεταμόρφωση της ευρωπαϊκής οικονομίας, αλλά και ένα πρόγραμμα-πρόκληση για τον εκσυγχρονισμό της κοινωνικής πρόνοιας και των εκπαιδευτικών συστημάτων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε το Συμβούλιο Παιδείας (τους υπουργούς παιδείας των χωρών της ΕΕ) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προχωρήσουν σε έναν γενικό προβληματισμό για τους συγκεκριμένους στόχους των εκπαιδευτικών συστημάτων, έχοντας ως επίκεντρο τις κοινές ανησυχίες, με παράλληλο σεβασμό προς την εθνική ποικιλομορφία.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα παράλληλα όρισε μια νέα προσέγγιση στον πολιτικό συντονισμό που ισχύει σε τομείς όπως η εκπαίδευση και η κατάρτιση: η «ανοιχτή μέθοδος συντονισμού», ο κύριος σκοπός της οποίας είναι να πετύχει μεγαλύτερη σύγκλιση προς τους κύριους στόχους της ΕΕ βοηθώντας τα κράτη μέλη να αναπτύξουν προοδευτικά τις δικές τους πολιτικές για την επίτευξη αυτών των στόχων.

Το παραπάνω έδωσε τόσο την αρχική ώθηση όσο και τα πολιτικά μέσα για την προετοιμασία και την έγκριση του προγράμματος εργασίας για τους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στις 14 Φεβρουαρίου 2002.

Μια συμφωνία ορόσημο: το πρόγραμμα εργασίας για τους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης

Συνέχεια στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα

Ύστερα από την πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα τον Μάρτιο του 2000, η Επιτροπή προετοίμασε αρχικά ένα σχέδιο έκθεσης για τους μελλοντικούς συγκεκριμένους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, το οποίο διαπραγματεύτηκαν τα κράτη μέλη. Εγκρίθηκε μια τελική έκθεση από το Συμβούλιο η οποία διαβιβάστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Στοκχόλμη τον Μάρτιο του 2001. Όρισε τους ακόλουθους στρατηγικούς στόχους:

- βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ·
- διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση·
- συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ανοικτά στον ευρύτερο κόσμο.

Αυτή η «έκθεση των στόχων» εγκρίθηκε στη Στοκχόλμη και συνεπώς έγινε το πρώτο επίσημο έγγραφο το οποίο σχεδίασε μια ολοκληρωμένη και συνεκτική προσέγγιση στις εθνικές πολιτικές για την εκπαίδευση και την κατάρτιση στην ΕΕ. Συμφωνήθηκε επίσης να εξακολουθήσουν να δίνουν συνέχεια και ότι πρέπει να προετοιμαστεί ένα λεπτομερές πρόγραμμα εργασίας που θα υποβληθεί από κοινού από το Συμβούλιο και την Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Βαρκελώνη την άνοιξη του 2002.

Το λεπτομερές πρόγραμμα εργασίας για τους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης εγκρίθηκε στις 14 Φεβρουαρίου 2002:

- παραθέτει τα κεντρικά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν προκειμένου να υλοποιηθούν οι τρεις στρατηγικοί στόχοι και οι 13 στόχοι που έχουν συμφωνηθεί·
- αναφέρεται σε διάφορα στοιχεία και επίπεδα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, από τις βασικές δεξιότητες μέχρι την επαγγελματική και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, με ιδιαίτερη προσοχή στην αρχή της διά βίου μάθησης·
- εντοπίζει τα κύρια μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για να αναπτύξουν και να υπολογίσουν την πρόοδο, εφαρμόζοντας την «ανοιχτή μέθοδο συντονισμού» που ορίστηκε στη Λισσαβόνα για να προωθήσει τη σύγκλιση των εθνικών πολιτικών προς τους κοινούς στόχους (βλέπε επόμενο κεφάλαιο) και συγκρίνοντας τα επιτεύγματα της Ευρώπης τόσο στο εσωτερικό όσο και στην παγκόσμια προοπτική.

Η αναγνώριση ως προτεραιότητα-κλειδί στη στρατηγική της Λισσαβόνας

Παράλληλα με την έγκριση του προγράμματος εργασίας, το Συμβούλιο (οι υπουργοί παιδείας) και η Επιτροπή έστειλαν σημαντικό πολιτικό μήνυμα στην κοινή τους έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων) λίγες εβδομάδες αργότερα, στις 15 και 16 Μαρτίου 2002, στη Βαρκελώνη:

- όσο αποτελεσματικές και αν είναι οι πολιτικές σε άλλους τομείς, το να γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση η ηγέτιδα οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με την κρίσιμη συμβολή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ως παραγόντων οικονομικής μεγέθυνσης, καινοτομίας, βιώσιμης απασχολησιμότητας και κοινωνικής συνοχής. Η σημασία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο από το 2000, όμως ζητήθηκε από το Συμβούλιο στη Βαρκελώνη να προχωρήσει ένα βήμα ακόμα και να αναγνωρίσει ρητά την εκπαίδευση και την κατάρτιση ως βασική προτεραιότητα στη συνολική στρατηγική της Λισσαβόνας·
- εκτός από τον κρίσιμο ρόλο στη διαδικασία της Λισσαβόνας, η εκπαίδευση και η κατάρτιση δεν είναι μόνο μέσα για την απασχολησιμότητα αλλά έχουν ευρύτερες ευθύνες προς τους πολίτες και την κοινωνία. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση δεν παρέχουν στους Ευρωπαίους μόνο εφόδια για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, αλλά συμβάλλουν και στην προσωπική τους εξέλιξη για μια καλύτερη ζωή και για ενεργότερη συμμετοχή τους ως πολιτών στις δημοκρατικές κοινωνίες με σεβασμό προς την πολιτιστική και γλωσσική ποικιλία. Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικοδόμηση της κοινωνικής συνοχής, με την πρόληψη των διακρίσεων, του αποκλεισμού, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, και, επομένως, στην προαγωγή της ανεκτικότητας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αποτελούν θεμελιώδεις αξίες των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Η δημιουργία ενός συνεκτικού και ανοιχτού ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης και κατάρτισης θα είναι ύψιστης σημασίας για το μέλλον της Ευρώπης και των πολιτών της στην εποχή της γνώσης και της παγκοσμιοποίησης·
- συνεπώς οι αρμόδιοι υπουργοί εκπαίδευσης και κατάρτισης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησαν πέρα από την έκκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου να εργαστούν για κοινούς στόχους. Αναγνώρισαν την ευθύνη τους και επιβεβαίωσαν την αποφασιστικότητά τους να αναλάβουν όλες τις απαιτούμενες πρωτοβουλίες για μια ολοκληρωμένη απόκριση στις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης και της παγκοσμιοποίησης, καθώς και της διεύρυνσης της ΕΕ. Πολυάριθμα μέτρα έχουν ήδη ληφθεί από το 2000 προς τη διά βίου μάθηση και σε μια παγκόσμια προοπτική, και τα πρώτα θετικά αποτελέσματα έχουν ήδη εμφανιστεί στα κράτη μέλη και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, π.χ. στους τομείς της κινητικότητας, των βασικών δεξιοτήτων, της πρόσβασης στη μάθηση, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της αξιολόγησης και της διασφάλισης της ποιότητας, της ηλεκτρονικής μάθησης και της συνεργασίας με τις χώρες εκτός ΕΕ. Αυτά τα μέτρα ανοίγουν το δρόμο για την επίτευξη μιας δέσμης από φιλόδοξους στόχους έως το 2010 προς όφελος των πολιτών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της, για τους οποίους οι υπουργοί και η Επιτροπή δεσμεύτηκαν στις 14 Φεβρουαρίου 2002 (αυτοί είναι οι στόχοι που ορίστηκαν στην αρχή του παρόντος φυλλαδίου, σ. 4).

Μια πολλά υποσχόμενη νέα προσέγγιση: η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού

Ένα νέο μέσο για την εδραίωση της σύγκλισης των εθνικών πολιτικών προς τους κοινούς στόχους

Η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού ορίστηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα ως «το μέσο για τη διάδοση βέλτιστης πρακτικής και την επίτευξη σύγκλισης προς τους κύριους στόχους της ΕΕ (...) σχεδιάστηκε για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αναπτύξουν σταδιακά τις δικές τους πολιτικές...». Ο σκοπός της στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης μπορεί να οριστεί ως η εξεύρεση ενός τρόπου για την επίτευξη της αμοιβαίας σύγκρισης και μάθησης, και συνεπώς για τον περιορισμό των εγγενών κινδύνων των αλλαγών και της μεταρρύθμισης.

Η αποτελεσματικότητα των αλλαγών και της μεταρρύθμισης ενισχύεται όταν μπορεί να επωφεληθεί από τη βέλτιστη εμπειρία που έχει αποκτηθεί μέσα στην Ευρώπη (και ενδεχομένως έξω από την Ευρώπη) και τοποθετείται σε ένα πλαίσιο ουσιαστικών συγκρίσεων με άλλες ευρωπαϊκές και μη ευρωπαϊκές χώρες. Η επίγνωση των κρίσιμων παραγόντων για την επιτυχία μιας μεταρρύθμισης αλλού έχει ουσιαστική σημασία για τη μεταφορά της ορθής πρακτικής, η οποία μπορεί σε διαφορετική περίπτωση να υποβιβαστεί σε μια απλή αντιγραφή των δραστηριοτήτων και να οδηγήσει σε απογοητευτικά αποτελέσματα. Τέλος, η επίγνωση ότι οι υπόλοιπες χώρες της ΕΕ αγωνίζονται επίσης να εισάγουν τις αλλαγές προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση θα ενθαρρύνει τη μεταρρύθμιση και θα μειώσει τους σχετικούς πολιτικούς κινδύνους. Αυτή είναι η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού, με την πανοπλία που διαθέτει από δείκτες, συγκριτικές αξιολογήσεις, ανταλλαγές ορθής πρακτικής, αξιολογήσεις από ομότιμους ειδικούς κλπ. Αυτός ο μηχανισμός πρέπει να τεθεί σε κίνηση για την επιτυχή εφαρμογή του προγράμματος εργασίας για τους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Άνοιγμα της διαδικασίας σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες

Οι συνδεδεμένες χώρες συμμετέχουν ήδη στο πρόγραμμα Leonardo da Vinci και Socrates, καθώς και σε όλες τις δραστηριότητες ερευνών της ΕΕ. Υπάρχουν τακτικές άτυπες συναντήσεις μεταξύ των υπουργών παιδείας της ΕΕ και των υποψηφίων χωρών. Επιπλέον όλες οι υποψήφιες χώρες συμμετέχουν στη «διαδικασία της Μπολόνια» για τη δημιουργία ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού χώρου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έως το 2010.

Οι περισσότερες συνδεδεμένες χώρες αναμένεται να ενταχθούν στην ΕΕ πολύ πριν από το τέλος της δεκαετίας. Θα τους δοθεί τότε η δυνατότητα να συμμετέχουν ως κράτη μέλη της ΕΕ στην υλοποίηση του προγράμματος εργασίας για τους στόχους της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εντός του χρονοδιαγράμματος που έχει οριστεί. Ήταν συνεπώς φυσικό το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Στοκχόλμη τον Μάρτιο του 2001 να συμφωνήσει ότι οι συνδεδεμένες χώρες πρέπει να συμμετέχουν στους στόχους και τις διαδικασίες της συνολικής στρατηγικής για τη Λισσαβόνα και στην πτυχή της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Οι αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης απαιτούν μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη προοπτική και είναι αναγκαίο να αρχίσει χωρίς καθυστέρηση η συνεργασία για τα θέματα αυτά, δεδομένου μάλιστα ότι σε πολλούς τομείς οι υποψήφιες χώρες μπορούν να δώσουν παραδείγματα μεταρρυθμίσεων με κατεύθυνση προς το μέλλον και καλής πρακτικής.

Οι διακανονισμοί για την ουσιαστική συμμετοχή τους στη διαδικασία θα καθοριστούν κατά την τακτική σύνοδο των υπουργών παιδείας της ΕΕ και των υποψηφίων χωρών, που προγραμματίζεται για τον Ιούνιο του 2002 στην Μπρατισλάβα.

Οι χώρες ΕΖΕΣ θα κληθούν να εργαστούν και αυτές για την επίτευξη των στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Αυτό σημαίνει ότι, όταν η διαδικασία τεθεί πλήρως σε λειτουργία, αναμένεται να συμμετέχουν σε αυτήν 25 έως 30 ευρωπαϊκές χώρες περίπου.

Δεκατρείς στόχοι για τρεις στρατηγικούς στόχους

Το πρόγραμμα εργασίας οργανώνεται γύρω από τρεις στρατηγικούς στόχους που εντοπίστηκαν στην έκθεση για τους μελλοντικούς συγκεκριμένους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Στο λεπτομερές πρόγραμμα εργασίας οι τρεις αυτοί στρατηγικοί στόχοι χωρίστηκαν σε 13 στόχους και σε 42 βασικά θέματα που πρέπει να εξεταστούν για την επίτευξή τους και τα οποία καλύπτουν ένα ευρύ πεδίο τομέων που συνδέεται με την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Οι 13 στόχοι είναι οι εξής:

Στρατηγικός στόχος 1: Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ, υπό το φως των νέων απαιτήσεων της κοινωνίας της γνώσης και των μεταβαλλόμενων προτύπων της διδασκαλίας και της μάθησης:

Στόχος 1.1.: Βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές

Στόχος 1.2.: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την κοινωνία της γνώσης

Στόχος 1.3.: Εξασφάλιση της πρόσβασης όλων στις τεχνολογίες πληροφόρησης και επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Στόχος 1.4.: Αύξηση της προσέλευσης στις επιστημονικές και τεχνολογικές σπουδές

Στόχος 1.5.: Βέλτιστη χρήση των πόρων

Στρατηγικός στόχος 2: Διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, υπό το φως της κατευθυντήριας αρχής της διά βίου μάθησης, αύξηση της απασχολησιμότητας και εξέλιξη της σταδιοδρομίας καθώς και ενεργός συμμετοχή του πολίτη, ίσες ευκαιρίες και κοινωνική συνοχή:

Στόχος 2.1.: Ανοικτό περιβάλλον μάθησης

Στόχος 2.2.: Ελκυστικότερη μάθηση

Στόχος 2.3.: Προώθηση της ενεργότερης συμμετοχής του πολίτη, της ισότητας των ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής

Στρατηγικός στόχος 3: Άνοιγμα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στον ευρύτερο κόσμο, υπό το φως της θεμελιώδους ανάγκης να προωθηθεί η σημασία τους για την εργασία και την κοινωνία και για να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που απορρέουν από την παγκοσμιοποίηση:

Στόχος 3.1.: Ενίσχυση των δεσμών με τον κόσμο της εργασίας, την έρευνα και την ευρύτερη κοινωνία

Στόχος 3.2.: Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος

Στόχος 3.3.: Βελτίωση της εκμάθησης ξένων γλωσσών

Στόχος 3.4.: Αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών

Στόχος 3.5.: Ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας

Για καθέναν από αυτούς τους 13 στόχους, οι σελίδες που ακολουθούν ορίζουν τα βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν και περιλαμβάνουν έναν ενδεικτικό κατάλογο των κύριων μέσων που θα χρησιμοποιηθούν για την ενθάρρυνση και την παρακολούθηση της προόδου.

Στρατηγικός στόχος 1:

Βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην ΕΕ

Στόχος 1.1: Βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές

Στόχος 1.2: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την κοινωνία της γνώσης

Στόχος 1.3: Εξασφάλιση της πρόσβασης όλων στις ΤΠΕ

Στόχος 1.4: Αύξηση της προσέλευσης στις επιστημονικές και τεχνολογικές σπουδές

Στόχος 1.5: Βέλτιστη χρήση των πόρων

Στόχος 1.1:

Βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές

Οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές είναι οι πλέον ουσιαστικοί συντελεστές στη συνολική στρατηγική προς μια κοινωνία και μια οικονομία της γνώσης. Η προσέλκυση και η παραμονή ανθρώπων, που έχουν προσόντα και κίνητρα, στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού, το οποίο αντιμετωπίζει μαζικές ανάγκες επάνδρωσης λόγω της γήρανσης του πληθυσμού των διδασκόντων, συνιστά βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη προτεραιότητα για τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Η Ευρώπη χρειάζεται να βελτιώσει τους τρόπους με τους οποίους προετοιμάζονται και υποστηρίζονται οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές στον μεταβαλλόμενο ρόλο τους στην κοινωνία της γνώσης. Αυτό συνδέεται επίσης με τις αλλαγές στην αντίληψη του κοινού για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού και τις γενικές προσδοκίες της κοινωνίας για το σχολείο, καθώς και την εκπαίδευση και την κατάρτιση γενικά.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να προσδιοριστούν οι δεξιότητες που θα πρέπει να διαθέτουν οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές βάσει των μεταβαλλόμενων ρόλων τους στο πλαίσιο της κοινωνίας της γνώσης·
- να παρασχεθούν οι προϋποθέσεις για επαρκή υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης, μεταξύ άλλων μέσω της αρχικής κατάρτισης και της συνεχούς επιμόρφωσης στην προοπτική της διά βίου μάθησης·
- να εξασφαλιστεί η επάρκεια ατόμων τα οποία θα ασχοληθούν επαγγελματικά με τη διδασκαλία, σε όλα τα αντικείμενα και τα επίπεδα, και να γίνουν προβλέψεις για τις μακροπρόθεσμες ανάγκες του κλάδου φροντίζοντας να καταστεί ελκυστικότερο το επάγγελμα του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευτή·
- προσέλκυση ατόμων που έχουν επαγγελματική πείρα σε άλλους τομείς, ώστε να εργασθούν ως εκπαιδευτικοί και εκπαιδευτές.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

- έλλειψη/πλεόνασμα εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών με προσόντα στην αγορά εργασίας·
- αριθμός των αιτούντων για προγράμματα κατάρτισης (εκπαιδευτικοί και εκπαιδευτές)·
- ποσοστό εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών που ακολουθούν συνεχή επαγγελματική επιμόρφωση.

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- αξιολόγηση προγραμμάτων κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές·
- προϋποθέσεις υπό τις οποίες γίνεται κανείς εκπαιδευτικός ανάλογα με το επίπεδο της εκπαίδευσης·
- συμπερίληψη των ΤΠΕ, των ξένων γλωσσών, της ευρωπαϊκής διάστασης και των διαπολιτιστικών πτυχών στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών·
- συστήματα για την εξέλιξη της σταδιοδρομίας και την προαγωγή στο επάγγελμα της διδασκαλίας·
- βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εκπαιδευτικών.

Ευρωπαϊκός χώρος της γνώσης

Ευρωπαϊκός χώρος της
έρευνας και της καινοτομίας

Ευρωπαϊκός χώρος της
εκπαίδευσης και της κατάρτισης

Ευρωπαϊκός χώρος της
τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Ευρωπαϊκός χώρος της
διά βίου μάθησης

Στόχος 1.2:

Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την κοινωνία της γνώσης

Επί του παρόντος, σε ολόκληρη την Ένωση δεν υπάρχει κοινή άποψη ως προς το τι είναι οι βασικές δεξιότητες και ποιο πεδίο πρέπει να καλύπτουν. Για πολλούς, η λέξη «βασικός» αναφέρεται στην ικανότητα αριθμητικής και ανάγνωσης. Για άλλους, η λέξη «δεξιότητες» είναι στενότερη από τις «ικανότητες» και δεν καλύπτει συμπεριφορές, ικανότητες και γνώσεις. Ωστόσο όλες αυτές οι πτυχές χρειάζεται να ληφθούν υπόψη για τη διά βίου μάθηση, όπως επίσης και η ποικιλία των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και η κουλτούρα τους. Οι «δεξιότητες» για την κοινωνία της γνώσης χρειάζεται να οριστούν με βάση τις ανάγκες που προβλέπονται μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, συμπεριλαμβάνοντας όχι μόνο τις (θεμελιώδεις) ικανότητες αριθμητικής και ανάγνωσης και γραφής, αλλά και τις βασικές δεξιότητες στις επιστήμες, τις ξένες γλώσσες, τη χρήση των ΤΠΕ και της τεχνολογίας, τη μεθοδολογία για την απόκτηση γνώσεων, τις κοινωνικές δεξιότητες, το επιχειρηματικό πνεύμα και τη γενική παιδεία όπως την ονομάζουμε.

Ενώ αναγνωρίζεται η σημασία άλλων παραγόντων όπως ο ρόλος της οικογένειας ή η πίεση που ασκείται από τους συνομήλικους εφήβους, η απόκτηση αυτών των «βασικών δεξιοτήτων» ή των «βασικών ικανοτήτων» εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα και τη σκοπιμότητα της διδασκαλίας. Επομένως, πρέπει να υπάρχει συσχετισμός με το στόχο «Βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών». Για την εξασφάλιση και την παρακολούθηση της απόκτησης των ικανοτήτων-κλειδιών, χρειάζεται αφενός κατάλληλος σχεδιασμός των αναλυτικών προγραμμάτων για όσους πηγαίνουν σχολείο και αφετέρου ουσιαστική αξιοποίηση των ευκαιριών της διά βίου μάθησης για τους ενήλικες, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις μειονεκτούσες ομάδες.

Η απόκτηση ή κατοχή βασικών ικανοτήτων χρειάζεται να πιστοποιείται με την απονομή πτυχίων, διπλωμάτων, πιστοποιητικών ή διακρίσεων έτσι ώστε να γίνει η αναγνώρισή τους όσο το δυνατόν πιο απλά. Η μεθοδολογία απαιτείται για την επίτευξη αυτού του σκοπού, ακόμα και σε τομείς στους οποίους η εκτίμηση ενδέχεται να είναι δυσκολότερη, π.χ. σχετικά με την απόκτηση κοινωνικών ικανοτήτων.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να προσδιοριστούν νέες βασικές δεξιότητες και ο τρόπος με τον οποίο οι δεξιότητες αυτές μαζί με τις παραδοσιακές βασικές δεξιότητες μπορούν να ενσωματωθούν στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, να αποκτώνται και να διατηρούνται σε όλη τη διάρκεια της ζωής-
- να καταστεί η απόκτηση των βασικών δεξιοτήτων πράγματι προσιτή σε όλους, περιλαμβανομένων των λιγότερο ευνοημένων ατόμων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες, αυτών που εγκαταλείπουν το σχολείο και των ενήλικων διδασκομένων-
- προώθηση της επίσημης επικύρωσης βασικών δεξιοτήτων, προκειμένου να διευκολύνεται η συνεχής εκπαίδευση και κατάρτιση και η απασχολησιμότητα.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

- άτομα που ολοκληρώνουν τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση·
- συνεχής επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε τομείς στους οποίους εμφανίζονται ανάγκες για νέες δεξιότητες·
- επίπεδο ανάγνωσης και γραφής (δείκτης PISA· PISA είναι το πρόγραμμα για τη διεθνή αξιολόγηση των σπουδαστών που συντονίζεται από τον ΟΑΣΕ)·
- επίπεδο αριθμητικής/μαθηματικών (επίσης δείκτης PISA)·
- επίπεδα μεθοδολογίας για την απόκτηση γνώσεων·
- ποσοστό ενηλίκων με εκπαίδευση κατώτερη του πρώτου κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι έχουν συμμετάσχει σε οιασδήποτε μορφής εκπαίδευση ή κατάρτιση ενηλίκων, κατά ομάδα ηλικίας.

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- επιδόσεις και αποτελέσματα στη μητρική γλώσσα, την ξένη γλώσσα και τα μαθηματικά, μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης·
- εξελίξεις στα σχολεία όσον αφορά την απόκτηση γνώσεων ανάγνωσης, γραφής και αριθμητικής, και προβλέψεις για τους ενήλικες.

Δεξιότητες για την κοινωνία των γνώσεων

Σημερινά επίπεδα

	Μέσος όρος στην ΕΕ (¹)	Μέσος όρος των τριών κρατών μελών της ΕΕ με τις καλύτερες επιδόσεις	ΗΠΑ	Ιαπωνία
Βασικές γνώσεις αριθμητικής/μαθηματικά (βαθμοί)	494	528	493	557
Ικανότητα γραφής και ανάγνωσης (βαθμοί)	498	532	504	522

(¹) Πλην των Κάτω Χωρών, μέσος όρος 14 κρατών μελών.
Πηγή: PISA, ΟΑΣΕ, 2001.

Στόχος 1.3:

Εξασφάλιση της πρόσβασης όλων στις ΤΠΕ

Ο στόχος αυτός ξεπερνά την προηγούμενα συμφωνημένη απαίτηση, όλα τα σχολεία στην ΕΕ να έχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και στα πολυμέσα έως το τέλος του 2001. Η ποιοτική εκπαίδευση στην κοινωνία της γνώσης απαιτεί όχι μόνο εξοπλισμό, εγκαταστάσεις επικοινωνίας μεγάλης εμβέλειας (Διαδίκτυο, ενδοδίκτυο) και γενική συντήρηση αλλά και παροχή υπηρεσιών που να ανταποκρίνονται στο ευρύ φάσμα των εκπαιδευτικών απαιτήσεων: υψηλού επιπέδου ψηφιακό παιδαγωγικό περιεχόμενο, εκπαιδευτικό λογισμικό, εξ αποστάσεως και τοπικές υπηρεσίες (ιδεατές και πραγματικές), εποπτεία, προσανατολισμός, επαρκή επίπεδα διδασκαλίας και διαχειριστική υποστήριξη.

Υπάρχουν άλλες πολύ σημαντικές προϋποθέσεις για τη βέλτιστη χρήση νεωτεριστικών τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης με βάση τις ΤΠΕ:

- συμφωνήθηκε προηγουμένως να καταρτιστούν όλοι οι εκπαιδευτικοί στη χρήση αυτών των τεχνολογιών έως το τέλος του 2002, για να αποκτήσουν όλοι οι μαθητές ευρείες ψηφιακές γνώσεις·
- οι ΤΠΕ πρέπει να χρησιμοποιούνται προς βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Πρέπει να εντοπιστούν οι τομείς και οι προσεγγίσεις όπου οι ΤΠΕ έχουν σαφή θετικό αντίκτυπο στη διδασκαλία και τη μάθηση. Με αυτόν τον τρόπο, η εκπαίδευση και η κατάρτιση θα μπορούν να στραφούν προς τις προσεγγίσεις που έχουν επίκεντρο τον διδασκόμενο και οι οποίες λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις διακυμάνσεις στα είδη μάθησης και τις παιδαγωγικές απαιτήσεις των σπουδαστών. Εν προκειμένω, είναι σημαντικό να καθοδηγούνται και να υποστηρίζονται οι διδάσκοντες στον επεκτεινόμενο ρόλο τους·
- έχει σημασία να αξιολογείται εάν και με ποιον τρόπο γίνεται πράγματι πλήρης αξιοποίηση των ΤΠΕ και πώς οι ΤΠΕ επιδρούν στο αποτέλεσμα της μαθησιακής διαδικασίας όσον αφορά την απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων·
- χρειάζεται να υποστηριχθούν οι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα, προκειμένου να αντιμετωπίζουν σύγχρονα προβλήματα εκπαιδευτικής πολιτικής (όπως η ένταξη νέων εκπαιδευόμενων, η καινοτομία στη διδακτική και τα προγράμματα σπουδών, η ευρωπαϊκή και η διεθνής συνεργασία), και να τους παρασχεθούν τα μέσα ώστε να εφαρμόσουν στα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης αλλαγές «υποδεικνυόμενες από τις ΤΠΕ».

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- παροχή επαρκούς εξοπλισμού και εκπαιδευτικού λογισμικού, ούτως ώστε να εφαρμοστούν στην πράξη οι ΤΠΕ και η ηλεκτρονική μάθηση στις πρακτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης·
- ενθάρρυνση της βέλτιστης χρήσης καινοτόμων τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης, που βασίζονται στις ΤΠΕ.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

- ποσοστό διδασκόντων που έχουν καταρτισθεί στη χρήση ΤΠΕ στο σχολείο·
- ποσοστό μαθητών και σπουδαστών που χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ στις σπουδές τους·
- ποσοστό μαθημάτων που χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ στα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- υλισμικό και λογισμικά υψηλής ποιότητας στα σχολεία·
- χρήση των ΤΠΕ σε διάφορα μαθήματα·
- χρήση των ΤΠΕ στην άτυπη εκπαίδευση·
- ποιοτική αξιολόγηση της χρήσης ΤΠΕ στην εκπαίδευση.

Στόχος 1.4:

Αύξηση της προσέλευσης στις επιστημονικές και τεχνολογικές σπουδές

Η επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία είναι μια εκ των ων ουκ άνευ απαίτηση σε μια ανταγωνιστική κοινωνία και οικονομία της γνώσης. Στην άτυπη συνεδρίαση των υπουργών παιδείας και έρευνας στην Ουψάλα (Μάρτιος 2001) τονίστηκε πόσο σημαντικό είναι να προσελκύνονται περισσότεροι φοιτητές στους κλάδους των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας, περιλαμβανομένου ενός γενικού εκσυγχρονισμού της παιδαγωγικής πρακτικής καθώς και στενότερων δεσμών μεταξύ της επαγγελματικής ζωής και της βιομηχανίας σε ολόκληρο το φάσμα του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης. Για αυτούς που έχουν ήδη κατευθυνθεί προς τα επαγγέλματα θετικών επιστημών και ερευνών, η Ευρώπη χρειάζεται να τους προσφέρει προοπτικές σταδιοδρομίας και αρκετά ικανοποιητικές αμοιβές για να τους κρατήσει.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να αυξηθεί το ενδιαφέρον για τα μαθηματικά, τις θετικές επιστήμες και την τεχνολογία από μικρή ηλικία·
- να δημιουργηθούν κίνητρα για τους νέους ώστε περισσότεροι να επιλέγουν σπουδές και σταδιοδρομίες στους τομείς των μαθηματικών, των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας, ιδίως ερευνητικές σταδιοδρομίες και επιστημονικούς κλάδους στους οποίους υπάρχει έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού στο πλαίσιο μιας βραχυπρόθεσμης και μεσοπρόθεσμης προοπτικής, ιδίως μέσω του σχεδιασμού στρατηγικών για τον προσανατολισμό και την παροχή συμβουλών όσον αφορά την εκπαίδευση και το επάγγελμα·
- να βελτιωθεί η ισόρροπη εκπροσώπηση ανδρών και γυναικών μεταξύ των σπουδαστών στους τομείς των μαθηματικών, των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας·
- να εξασφαλιστεί επαρκής αριθμός ειδικευμένων εκπαιδευτικών που διδάσκουν μαθηματικά και επιστημονικά και τεχνολογικά μαθήματα.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

- αύξηση του αριθμού των εισαγομένων σε σπουδές μαθηματικών, θετικών επιστημών και τεχνολογίας (ανώτερη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, κατά φύλο)·
- αύξηση του αριθμού των αποφοίτων σε αυτούς τους τομείς, ανά φύλο·
- αύξηση του αριθμού θετικών επιστημόνων και μηχανικών στην κοινωνία, κατά φύλο·
- αύξηση του αριθμού ειδικευμένων καθηγητών μαθηματικών, θετικών επιστημών και τεχνολογίας (δευτεροβάθμια εκπαίδευση).

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- παρουσία επιστημονικών και τεχνικών μαθημάτων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση·
- σχολικές στρατηγικές για την ενθάρρυνση των μαθητών να μελετήσουν τις φυσικές επιστήμες, την τεχνολογία και τα μαθηματικά και να υποστηρίζουν τη διδασκαλία αυτών των θεμάτων.

Πρώθηση των επιστημονικών και τεχνικών σπουδών

Αριθμός αποφοίτων σε ποσοστό του συνολικού αριθμού (2000 για τις περισσότερες χώρες)

Σημερινά επίπεδα

	Μέσος όρος ΕΕ	Μέσος όρος των τριών κρατών μελών της ΕΕ με τις καλύτερες επιδόσεις
Φυσικές επιστήμες	5,1%	8,3%
Μαθηματικά και πληροφορική	3,8%	7,3%
Μηχανική, μεταποιητικός και οικοδομικός τομέας	14,3%	20,1%

Σημείωση: GR: δεν υπάρχουν στοιχεία· L: η χώρα δεν διαθέτει πλήρες εκπαιδευτικό σύστημα. Οι φυσικές επιστήμες περιλαμβάνουν τα μαθηματικά και τις θετικές επιστήμες· A: δεν περιλαμβάνεται η τριτοβάθμια εκπαίδευση που έχει επαγγελματικό προσανατολισμό (ISCED — Διεθνής πρότυπη ταξινόμηση για την εκπαίδευση — επίπεδο 5B)· NL: δεν υπάρχουν στοιχεία για σπουδές επιπέδου διδακτορικού (ISCED 6).

Πηγή: Eurostat, συλλογή δεδομένων UOE 2000 — Προσωρινά δεδομένα.

Στόχος 1.5:

Βέλτιστη χρήση των πόρων

Στην κοινωνία της γνώσης, η επίτευξη του στόχου να παρέχεται αποτελεσματικότερη και καταλληλότερη εκπαίδευση και κατάρτιση σε όλη τη ζωή αυξάνει τη συνολική ανάγκη για υψηλότερες επενδύσεις στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Αυτό προϋποθέτει δημόσιες δαπάνες για τους ανθρώπινους πόρους, δαπάνες των ιδιωτικών επιχειρήσεων και προσωπικές επενδύσεις των ατόμων. Αν και οι κρατικοί προϋπολογισμοί περιστελλονται κατά κανόνα στις χώρες της ΕΕ, στον συγκεκριμένο τομέα δεν έχουμε περιθώρια μειώσεων.

Τα συμπεράσματα της Λισαβόνας ζητούν ουσιαστική ετήσια αύξηση των κατά κεφαλήν επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό, επισημαίνοντας ότι το μέλλον της ευρωπαϊκής οικονομίας εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις δεξιότητες των πολιτών της, οι οποίες με τη σειρά τους χρειάζονται συνεχή ανανέωση, κάτι που χαρακτηρίζει τις κοινωνίες της γνώσης. Ομοίως ο τομέας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης πρέπει να διαθέσει και να χρησιμοποιεί πόρους που του διατίθενται με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο ώστε να επιτευχθούν τα υψηλότερα επίπεδα ποιότητας.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να αυξηθεί η επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό εξασφαλίζοντας παράλληλα δίκαιη και πραγματική κατανομή των διαθέσιμων μέσων προκειμένου να διευκολύνεται η γενική πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και να βελτιώνεται η ποιότητά τους·
- να υποστηριχθεί η ανάπτυξη συμβατών συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας με σεβασμό της ποικιλομορφίας σε όλη την Ευρώπη·
- να αναπτυχθούν οι δυνατότητες των εταιρικών σχέσεων μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

— αύξηση των κατά κεφαλήν επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό (διαρθρωτικός δείκτης).

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

— αυτοαξιολόγηση για τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης·

— χρηματοδότηση προτύπων και πειραμάτων (δημόσια και ιδιωτική χρηματοδότηση των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και των διδασκομένων).

Δημόσιες επενδύσεις στην εκπαίδευση

	Σημερινά επίπεδα			
	Μέσος όρος στην ΕΕ (*) (1999)	Μέσος όρος των τριών κρατών μελών της ΕΕ με τις καλύτερες επιδόσεις (1999)	ΗΠΑ (1998)	Ιαπωνία (1998)
Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕγχΠ	5,0%	7,3%	5,0%	3,5%

(*) Βάσει του διαρθρωτικού δείκτη

(<http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-product/EN?catalogue=Eurostat&product=1-ir010-EN&mode=download>).

Σημείωση: F: τα στοιχεία για τις δαπάνες για την εκπαίδευση δεν περιλαμβάνουν τα DOM (υπερπόντια διαμερίσματα)· UK: εκτιμήσεις, με βάση τα στοιχεία για τα οικονομικά έτη του Ηνωμένου Βασιλείου από την 1η Απριλίου έως τις 31 Μαρτίου· L: Δεν υπάρχουν στοιχεία.

Στρατηγικός στόχος 2:

Διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση

Στόχος 2.1: Ανοιχτό περιβάλλον μάθησης

Στόχος 2.2: Ελκυστικότερη μάθηση

Στόχος 2.3: Προώθηση της ενεργότερης συμμετοχής του πολίτη στα κοινά, της ισότητας των ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής

Στόχος 2.1:

Ανοιχτό περιβάλλον μάθησης

Για να συντελεστούν οι αλλαγές που απαιτούνται για τη μετάβαση σε μια κοινωνία της γνώσης πρέπει η πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση να απλοποιηθεί και να είναι πραγματικά ανοιχτή σε όλους. Χρειάζεται επίσης ένα σύστημα «γεφυρών» σε όλα τα επίπεδα για να καταστεί δυνατή η μετάβαση από τη μια διαδρομή εκπαίδευσης και κατάρτισης προς την άλλη: κανείς διδασκόμενος δεν πρέπει να «εγκλωβιστεί» επειδή δεν επέλεξε τη σωστή διαδρομή από την αρχή και όλοι αξίζουν μια δεύτερη ευκαιρία για την πρόοδο προς ένα διαφορετικό ή υψηλότερο επίπεδο προσόντων. Παράλληλα η ΕΕ χρειάζεται να αναπτύξει τον ενεργό πληθυσμό της, αυξάνοντας όχι μόνο το ποσοστό απασχόλησης αλλά και τα γενικά επίπεδα δεξιοτήτων.

Η περίπλοκη αρχιτεκτονική πολλών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης συνήθως έχει σκοπό να παρέχει τις καλύτερες δυνατές ευκαιρίες σε όσο το δυνατόν περισσότερους διδασκόμενους. Όμως η περιπλοκότητά τους τα καθιστά δυσνόητα και δύσχρηστα, ειδικότερα για τις ομάδες με λιγότερη ενημέρωση, και αυξάνει τις ασυμβατότητες μεταξύ των διαδρομών και μεταξύ εθνικών συστημάτων. Η ανάπτυξη της καθοδήγησης και του προσανατολισμού που αποσκοπεί στις σπουδές και στη μελλοντική σταδιοδρομία είναι μια θεμελιώδης απαίτηση για να γίνουν τα ευρωπαϊκά συστήματα αποτελεσματικότερα και δημοκρατικότερα. Οι διδασκόμενοι στην Ευρώπη πρέπει να είναι σε θέση να επωφεληθούν από τις προηγούμενες προσπάθειες και τα προηγούμενα επιτεύγματα σχετικά με τη μάθηση και συνεπώς πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι αντίστοιχες διακρίσεις θα αναγνωρίζονται επαρκώς σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να διευρυνθεί η πρόσβαση στη διά βίου μάθηση με την παροχή ενημέρωσης, συμβουλών και προσανατολισμού, για όλο το φάσμα των διαθέσιμων δυνατοτήτων μάθησης·
- η εκπαίδευση και η κατάρτιση να παρέχονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι ενήλικες να μπορούν πραγματικά να συμμετέχουν και να συνδυάζουν τη συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά προγράμματα με άλλες ευθύνες και δραστηριότητες·
- να εξασφαλισθεί ότι υπάρχουν δυνατότητες πρόσβασης όλων στη μάθηση, προκειμένου να υπάρξει καλύτερη ανταπόκριση στις προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης·
- να προωθούνται ευέλικτες μαθησιακές διαδρομές για όλους·
- να προωθούνται δίκτυα ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, σε διάφορα επίπεδα, στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

- **Ποσοτικοί δείκτες για τον υπολογισμό της προόδου:**
 - ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών που συμμετέχει στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (διαρθρωτικός δείκτης).
- **Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:**
 - δυνατότητες φροντίδας για τα παιδιά και ευέλικτων ωραρίων μάθησης για τους διδασκόμενους·
 - δυνατότητα εκπαιδευτικής άδειας για τους εργαζομένους·
 - αναγνώριση προηγούμενων γνώσεων·
 - χρηματοδοτικοί μηχανισμοί και κίνητρα για τους ενήλικες.

Στόχος 2.2:

Ελκυστικότερη μάθηση

Για να γίνει ελκυστικότερη η μάθηση καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής πρέπει, κατά πρώτο λόγο, να αποδειχθεί η χρησιμότητά της στο άτομο. Τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, μαζί με τις οικογένειες, τις τοπικές κοινότητες και τους εργοδότες, διαδραματίζουν κύριο ρόλο στο σημείο αυτό αν θέλουμε η μάθηση να γίνει πραγματικά μέρος της δραστηριότητας όλων. Η μάθηση χρειάζεται επίσης να γίνει ελκυστικότερη για να αυξηθούν τα ποσοστά απασχόλησης και να φτάσουν στα υψηλότερα επίπεδα δεξιοτήτων που χρειάζονται. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν τα άτομα συνειδητοποιήσουν την αξία που έχει για τους ίδιους η συνέχιση της μάθησης και οι προσπάθειές τους.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας τον Μάρτιο του 2000 και οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την απασχόληση για το 2001 δίνουν έμφαση σε έναν κύριο στόχο: να μειωθεί κατά το ήμισυ έως το 2010 ο αριθμός των ατόμων ηλικίας 18 έως 24 ετών που έχουν ολοκληρώσει μόνο τον κατώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τα οποία δεν συμμετέχουν σε εκπαίδευση ούτε σε κατάρτιση.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να ενθαρρυνθούν οι νεαροί να παραμείνουν στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση μετά το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης· και να δοθούν κίνητρα και η δυνατότητα στους ενήλικες να συμμετέχουν στη μάθηση σε όλη τους τη ζωή·
- να αναπτυχθούν τρόποι επίσημης επικύρωσης άτυπων εμπειριών μάθησης·
- να εξευρεθούν τρόποι για να καταστεί ελκυστικότερη η μάθηση τόσο εντός όσο και εκτός των επίσημων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης·
- να προαχθεί μια νοοτροπία μάθησης για όλους και να ευαισθητοποιηθούν οι δυνητικοί εκπαιδευόμενοι όσον αφορά τα κοινωνικά και οικονομικά πλεονεκτήματα της μάθησης.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

Ποσοτικοί δείκτες:

- ποσοστό χρόνου εργασίας που δαπανούν οι εργαζόμενοι για την κατάρτιση, ανά ηλικιακή ομάδα·
- συμμετοχή σε τριτοβάθμια εκπαίδευση·
- ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών που έχουν ολοκληρώσει τον κατώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που δεν παρακολουθούν προγράμματα εκπαίδευσης ή την κατάρτιση (διαρθρωτικός δείκτης).

Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- μαθήματα συνεχούς επιμόρφωσης και σχετικά οφέλη (π.χ. αύξηση του μισθού) που έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν κίνητρα στους διδάσκοντες·
- δυνατότητα παρακολούθησης ανοικτών κύκλων μαθημάτων και μάθηση εξ αποστάσεως ή άμεσης επικοινωνίας (on line)·
- αναγνώριση της αποκτηθείσας πείρας.

Συμμετοχή στην εκπαίδευση

	Σημερινά επίπεδα	
	Μέσος όρος ΕΕ	Μέσος όρος των τριών κρατών μελών της ΕΕ με τις καλύτερες επιδόσεις
Αναλογία σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED 5, 6) ως ποσοστό του συνολικού αριθμού μαθητών και σπουδαστών, 1999/00 (α)	15%	20,8%
Ποσοστό ατόμων, ηλικίας 25-24 ετών, που δεν διαθέτουν δίπλωμα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (β) (')	25,9%	12,1%

(α) Πηγή: Eurostat, UOE (σπουδαστές σε ISCED5.6/συνολικός αριθμός σπουδαστών).

(β) Πηγή: LFS (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού) ((ερωτηθέντες ηλικίας 25-34 ετών, το εκπαιδευτικό επίπεδο των οποίων δεν ξεπερνά ISCED 2)/συνολικός αριθμός των ερωτηθέντων ηλικίας 25-34).

(') IRL: δεν υπάρχουν στοιχεία· UK: το GCSE (γενικό πιστοποιητικό σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) θεωρείται απολυτήριο λυκείου.

Στόχος 2.3:

Πρώθηση της ενεργότερης συμμετοχής του πολίτη στα κοινά, της ισότητας των ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής

Τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης συμβάλλουν σημαντικά στην υποστήριξη των δημοκρατικών κοινωνιών στην Ευρώπη. Μια βασική αρχή που πρέπει να ενισχυθεί είναι ότι όλοι οι πολίτες πρέπει να έχουν ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Αυτό συνεπάγεται ότι στα κράτη μέλη δίνεται ειδική προσοχή στην υποστήριξη των ευάλωτων ομάδων και ατόμων, ιδιαίτερα των ατόμων με ειδικές ανάγκες και μαθησιακές δυσκολίες, των ατόμων που ζουν σε αγροτικές ή απομονωμένες περιοχές και όσων αντιμετωπίζουν προβλήματα στο συνδυασμό των εργασιακών και οικογενειακών δεσμεύσεων. Η απώλεια είναι πολλαπλή όταν ένα μεγάλο ποσοστό εγκαταλείπει την εκπαίδευση και την κατάρτιση πρόωρα: όχι μόνο για τα εν λόγω άτομα που χάνουν την ευκαιρία να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητές τους, αλλά και για την κοινωνία και την οικονομία στο σύνολό της. Τέτοιες απώλειες γίνονται όλο και πιο απαράδεκτες στο ανταγωνιστικό περιβάλλον της γνώσης, όπου η επιτυχία των ατόμων, των εταιρειών και των χωρών εξαρτάται από την επίτευξη υψηλών επιπέδων προσόντων από ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού. Άλλες πτυχές που σχετίζονται με την ενεργότερη συμμετοχή του πολίτη, την ισότητα ευκαιριών και την κοινωνική συνοχή συνιστούν, αυτοδικαίως, ουσιαστικές διαστάσεις της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Αυτοί είναι οι λόγοι που υποστηρίζουν το ισχυρό μήνυμα που έστειλε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα και αντανακλάται στις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την απασχόληση για το 2001, σχετικά με τη μείωση κατά το ήμισυ του αριθμού νεαρών εφήβων που δεν έχουν ολοκληρώσει την ανώτατη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δεν παρακολουθούν κάποιο είδος εκπαίδευσης ή κατάρτισης.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να εξασφαλισθεί ότι όλοι οι σχολικοί εταίροι προωθούν πράγματι την αγωγή στις δημοκρατικές αξίες και τη δημοκρατική συμμετοχή, ούτως ώστε να προετοιμάζουν τα άτομα για την ενεργότερη συμμετοχή των πολιτών·
- να λαμβάνεται πλήρως υπόψη, στους στόχους και τη λειτουργία της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, η επιδίωξη της παροχής ίσων ευκαιριών·
- να εξασφαλιστεί δίκαιη πρόσβαση στην απόκτηση δεξιοτήτων για τους λιγότερο ευνοούμενους ή για όσους εξυπηρετούνται λιγότερο προς το παρόν, και να τους δίδονται κίνητρα για συμμετοχή στη μάθηση.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

— ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών που έχουν ολοκληρώσει τον κατώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που δεν φοιτούν στην εκπαίδευση ή την επαγγελματική κατάρτιση (διαρθρωτικός δείκτης).

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- συμμετοχή μαθητών, γονέων και άλλων ενδιαφερομένων στη διοίκηση του σχολείου·
- ισότητα των δύο φύλων στη τριτοβάθμια εκπαίδευση και τη συνεχή κατάρτιση·
- πρότυπα για την ένταξη και για την πρόσβαση των μειονεκτουσών ομάδων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση· πρότυπα για την ενθάρρυνσή τους να αποκτήσουν τυπικά προσόντα.

Ενεργός συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, ίσες ευκαιρίες και κοινωνική συνοχή

	Σημερινά επίπεδα	
	Μέσος όρος ΕΕ	Μέσος όρος των τριών κρατών μελών της ΕΕ με τις καλύτερες επιδόσεις
Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών που έχουν ολοκληρώσει τον κατώτερο κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που δεν φοιτούν στην εκπαίδευση ή στην επαγγελματική κατάρτιση (2000) (α)	17,8%	7,8%(¹)

(α) Πηγή: LFS (διαρθρωτικός δείκτης: άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο).

(¹) IRL: δεν υπάρχουν στοιχεία· UK: το GCSE θεωρείται απολυτήριο λυκείου.

Στρατηγικός στόχος 3:

Άνοιγμα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στον ευρύτερο κόσμο

Στόχος 3.1: Ενίσχυση των δεσμών με τον κόσμο της εργασίας και την έρευνα και με την ευρύτερη κοινωνία

Στόχος 3.2: Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος

Στόχος 3.3: Βελτίωση της εκμάθησης ξένων γλωσσών

Στόχος 3.4: Αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών

Στόχος 3.5: Ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας

Στόχος 3.1:

Ενίσχυση των δεσμών με τον κόσμο της εργασίας, την έρευνα και με την ευρύτερη κοινωνία

Παρά τη σημαντική αλλαγή την τελευταία δεκαετία σε πολλές χώρες και/ή σε ιδρύματα, τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη εξακολουθούν να έχουν με πολλούς τρόπους στραφεί στον εαυτό τους, δίνοντας περισσότερο προσοχή στη διδασκαλία παρά στη μάθηση, με μεγαλύτερη έμφαση στα προγράμματα σπουδών παρά στους μαθητές, και αξιολογούν την αφηρημένη ακαδημαϊκή ποιότητα περισσότερο από τη σκοπιμότητα της μάθησης. Απαιτείται μεγαλύτερη συνεργασία με ένα ευρύ σύνολο φορέων από τις επιχειρήσεις, την έρευνα, τους κοινωνικούς εταίρους και την κοινωνία στο σύνολό της. Αυτό απαιτείται επίσης για τη μεταμόρφωση των ίδιων των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε οργανώσεις μάθησης, που παραμένουν ανοιχτές στις αλλαγές, τις εισηγήσεις, τις ιδέες και το ταλέντο που προέρχεται έξω από αυτές και αποσκοπούν να ικανοποιούν —ή να ικανοποιήσουν— τις τρέχουσες ανάγκες των ατόμων που υπηρετούν. Τα πιο ανοιχτά ιδρύματα με μεγαλύτερη απόκριση θα βρίσκονται σε καλύτερη θέση για να δίνουν κίνητρα για επιχειρηματικό πνεύμα και πρωτοβουλίες από τους σπουδαστές τους, τους εκπαιδευόμενους και τους αποφοίτους.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- **πρώθηση της στενής συνεργασίας μεταξύ των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και της ευρύτερης κοινωνίας·**
- **θέσπιση εταιρικών σχέσεων μεταξύ όλων των τύπων ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων, προς αμοιβαίο όφελος·**
- **πρώθηση της συμμετοχής των σχετικών ενδιαφερομένων μερών στην ανάπτυξη της κατάρτισης, συμπεριλαμβάνοντας την αρχική κατάρτιση και τη μάθηση στο χώρο εργασίας.**

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

Ποσοτικοί δείκτες:

- ποσοστό σπουδαστών και εκπαιδευομένων αρχικής κατάρτισης, οι οποίοι επωφελούνται από ρυθμίσεις εκπαίδευσης εναλλασσόμενης με εργασία (éducation en alternance).

Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- συμμετοχή των γονέων στη σχολική ζωή και στη μάθηση των παιδιών εν γένει·
- συμμετοχή των τοπικών παραγόντων στη σχολική ζωή·
- συνεργασία σχολείων με τοπικούς οργανισμούς·
- συνεργασία ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με επιχειρήσεις, π.χ. όσον αφορά την εξεύρεση εργασίας και τις δυνατότητες κατάρτισης·
- συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε κατάρτιση που οργανώνεται και παρέχεται σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις·
- μελέτες με τις οποίες περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίον τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προσπαθούν να προσελκύσουν και να συγκρατήσουν τα άτομα που, προς το παρόν, βρίσκονται εκτός των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Στόχος 3.2:

Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η αξία της «επιχείρησης» κατανοείται με την ευρύτερη δυνατή έννοια της λέξης, δηλαδή ο ζήλος εξεύρεσης λύσης στα προβλήματα, η δέσμευση σε χρόνο και προσπάθειες για την επιτυχία, η επιθυμία ανάληψης πρωτοβουλιών και λογικών κινδύνων. Μια κοινωνία της γνώσης και μια οικονομία με βάση τις υπηρεσίες προσφέρουν νέες ευκαιρίες σε εκατομμύρια άτομα να αρχίσουν τη δική τους επιχείρηση σε οποιαδήποτε ηλικία· τόσο οι νεαροί φοιτητές όσο και οι ενήλικες με συσσωρευμένη εμπειρία πρέπει να θεωρούν ως βιώσιμη και επιθυμητή αυτή την επιλογή.

Την τελευταία δεκαετία, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο η σημασία ανάπτυξης νέων μορφών εργασίας και επιχειρήσεων που συνδέεται στενά με τις ανάγκες των τοπικών κοινοτήτων ή των ειδικών βιομηχανιών. Έχει επίσης αναγνωριστεί και ο ενδεχόμενος αντίκτυπος για τη μείωση της ανεργίας. Η ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος έχει μεγάλη σημασία για τα άτομα, την οικονομία και την κοινωνία εν γένει. Η προαγωγή της «εκπαίδευσης για το επιχειρηματικό πνεύμα και την αυτοαπασχόληση» είναι επίσης συμφωνημένος στόχος που περιλαμβάνεται στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση 2001.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να προωθηθεί μέσω του όλου συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης η αίσθηση της πρωτοβουλίας και της δημιουργικότητας, με σκοπό την ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος («entrepreneurship»)
- να διευκολύνεται η απόκτηση των δεξιοτήτων που χρειάζονται για τη σύσταση και τη διαχείριση μιας επιχείρησης Β.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

- ποσοστό αυτοαπασχολούμενων στους διάφορους τομείς της οικονομίας με βάση τη γνώση (ιδίως άτομα ηλικίας 25-35 ετών)
- ποσοστό ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης που παρέχουν συμβουλές και οδηγίες για την ίδρυση επιχειρήσεων.

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- ποιοτική αξιολόγηση των νέων αποφοίτων που ιδρύουν επιχειρήσεις, ανά οικονομικό τομέα βιωσιμότητα των επιχειρήσεων αυτών
- προαγωγή της αυτοαπασχόλησης
- διδασκαλία του επιχειρηματικού πνεύματος στα διάφορα επίπεδα εκπαίδευσης.

Στόχος 3.3:

Βελτίωση της εκμάθησης ξένων γλωσσών

Οι γλώσσες αποτελούν τη σαφέστερη έκφραση της ποικιλομορφίας της Ευρώπης. Ωστόσο οι πολίτες επωφελούνται από αυτή την ποικιλομορφία μόνον αν μπορούν να επικοινωνούν με άλλους και να ξεπερνούν τα γλωσσικά εμπόδια, και συνεπώς αν μάθουν για τις διαφορές και τον αμοιβαίο σεβασμό. Στην κοινωνία της γνώσης οι Ευρωπαίοι απαιτείται να γνωρίζουν περισσότερες από μία γλώσσες, οι οποίες αποτελούν ένα θεμελιώδες μέρος των νέων βασικών προσόντων. Το ιδανικό ότι όλοι πρέπει να μπορούν να μιλούν δύο ξένες γλώσσες εξακολουθεί να είναι η κατευθυντήρια αρχή. Υπάρχει μια βασική ανάγκη βελτίωσης της εκμάθησης ξένων γλωσσών, και από μικρή ηλικία, όπου είναι δυνατόν.

Αυτό θα είναι εφικτό σε πολλές περιπτώσεις μόνο με βαθιές αλλαγές στους στόχους, τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών και τις μεθόδους διδασκαλίας ξένων γλωσσών, και με μια πολύ στενότερη επαφή μεταξύ των διδασκόντων και των διδασκόμενων ξένων γλωσσών και με άτομα από χώρες στις οποίες ομιλείται η γλώσσα. Η αρχική κατάρτιση και η συνεχής επιμόρφωση των διδασκόντων ξένες γλώσσες και η άμεση έκθεσή τους στη γλώσσα και στον πολιτισμό που διδάσκουν έχουν ουσιαστική σημασία για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Η Κοινότητα για μεγάλο χρονικό διάστημα έχει δώσει έμφαση στη σημασία της εκμάθησης γλωσσών στην Ευρώπη και την έχει προωθήσει ως βασική διάσταση της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, της ενεργότερης συμμετοχής του πολίτη και της απασχολησιμότητας. Θα μπορούσε να επιτευχθεί πραγματική πρόοδος σε αυτόν τον τομέα μέσω της υλοποίησης ενός απλού στόχου όπως η σημαντική μείωση του αριθμού των Ευρωπαίων ηλικίας άνω των 15 ετών που δεν γνωρίζουν άλλη γλώσσα εκτός της μητρικής/των μητρικών τους.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να ενθαρρύνονται όλοι ώστε να μαθαίνουν δύο ή, όταν ενδείκνυται, περισσότερες γλώσσες επιπλέον της μητρικής τους, και να αυξηθεί η επίγνωση της σημασίας της εκμάθησης ξένων γλωσσών για τα άτομα κάθε ηλικίας·
- να ενθαρρύνονται τα σχολεία και τα ιδρύματα κατάρτισης ώστε να χρησιμοποιούν αποτελεσματικές μεθόδους διδασκαλίας και κατάρτισης και να παρέχουν κίνητρα για την εκμάθηση γλωσσών και σε όλη τη ζωή τους.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή έχουν σημειώσει ότι δεν υπάρχουν ακόμα αξιόπιστα δεδομένα για την πραγματική ικανότητα των νεαρών Ευρωπαίων να χρησιμοποιούν μια ξένη γλώσσα· πρέπει συνεπώς να πραγματοποιηθεί περαιτέρω έργο για να καθοριστούν και να υλοποιηθούν δείκτες καλής ποιότητας σε αυτόν τον τομέα. Στο μεταξύ, εγκρίνεται ο ακόλουθος ενδεικτικός κατάλογος:

- ποσοστό των μαθητών και των σπουδαστών που έχουν φτάσει σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο γνώσεων σε δύο ξένες γλώσσες, για παράδειγμα το επίπεδο B2 του κοινού ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για τις γλώσσες του Συμβουλίου της Ευρώπης·
- ποσοστό των διδασκόντων ξένων γλωσσών που συμμετείχαν σε αρχική κατάρτιση ή συνεχή επιμόρφωση με άμεση επαφή με τον πολιτισμό και τη χώρα στην οποία ομιλείται η γλώσσα.

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- μέθοδοι και τρόποι οργάνωσης της διδασκαλίας ξένων γλωσσών·
- πρώιμη εκμάθηση ξένων γλωσσών·
- τρόποι προαγωγής της εκμάθησης ξένων γλωσσών.

Στόχος 3.4:

Αύξηση της κινητικότητας και των ανταλλαγών

Η κινητικότητα προωθεί το αίσθημα ότι ανήκουμε στην Ευρώπη καθώς και την εμφάνιση της ιδιότητας του ευρωπαϊού πολίτη. Επιτρέπει στους νέους να αυξήσουν τις προσωπικές τους δεξιότητες και την απασχολησιμότητά τους, και παρέχει στους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές τη δυνατότητα να εμπλουτίσουν τις εμπειρίες τους και να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους. Σε μια όλο και πιο περίπλοκη Ευρώπη πρέπει να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά όλα τα διαθέσιμα μέσα για να καταστεί ευκολότερη η κινητικότητα και να προωθηθεί συγκεκριμένα ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους πολίτες και ειδικότερα στους νέους να βρουν την ταυτότητά τους μέσα στην Ευρώπη.

Στον τομέα αυτόν, η Ένωση διαθέτει στερεές βάσεις. Τα προγράμματα Socrates, Leonardo και «Νεολαία» παρέχουν σχετικά καλά παραδείγματα, αν και η συγκεκριμένη εμπειρία δείχνει ότι το δυναμικό της κινητικότητας, ως μέσο για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας, παραμένει εν πολλοίς αναξιοποίητο. Το σχέδιο δράσης για την κινητικότητα που έχει εγκρίνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, η σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την κινητικότητα και το έργο που έχει υλοποιηθεί για τις νέες ευρωπαϊκές αγορές εργασίας δείχνουν ότι η κινητικότητα σήμερα αναγνωρίζεται πολιτικά σε μεγάλο βαθμό.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να παρέχεται η ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στην κινητικότητα, σε άτομα και σε ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, περιλαμβανομένων όσων εξυπηρετούν τους λιγότερο ευνοημένους, και να μειωθούν τα εναπομένοντα εμπόδια στην κινητικότητα·
- παρακολούθηση του όγκου, των κατευθύνσεων, των ποσοστών συμμετοχής καθώς και των ποιοτικών πλευρών των ροών της κινητικότητας σε όλη την Ευρώπη·
- διευκόλυνση της επικύρωσης και αναγνώρισης των ικανοτήτων που αποκτώνται κατά τη διάρκεια των περιόδων κινητικότητας·
- προαγωγή της παρουσίας και της αναγνώρισης της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης και κατάρτισης ανά τον κόσμο καθώς και της ελκυστικότητάς τους για τους σπουδαστές, τους επιστήμονες και τους ερευνητές από άλλες περιοχές του κόσμου.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος):

• Ποσοτικοί δείκτες:

- ποσοστό σπουδαστών μιας χώρας που παρακολουθούν μέρος των σπουδών τους σε άλλη χώρα της ΕΕ ή σε τρίτη χώρα·
- ποσοστό διδασκόντων, ερευνητών και επιστημόνων από άλλες χώρες της ΕΕ οι οποίοι απασχολούνται στα διάφορα εκπαιδευτικά επίπεδα·
- αριθμός και κατανομή των σπουδαστών και εκπαιδευόμενων από την ΕΕ και από τις εκτός ΕΕ χώρες.

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- χρηματοδότηση, συμμετοχή και γεωγραφική κατανομή των προγραμμάτων ανταλλαγών της ΕΕ και των κρατών μελών·
- κοινωνικά οφέλη, δηλαδή στις συγκοινωνίες ή τα μουσεία, που παρέχονται στα άτομα κατά την περίοδο κινητικότητας·
- αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και ανάπτυξη του Europass·
- πληροφορίες για τις προσφορές και τις συνθήκες κινητικότητας της ΕΕ και των κρατών μελών·
- ECTS στην επαγγελματική κατάρτιση·
- ανάπτυξη του «συμπληρωματικού πιστοποιητικού» στην επαγγελματική κατάρτιση (παρόμοιου με τα συμπληρωματικά διπλώματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης)·
- δυνατότητα μεταφοράς των εθνικών υποτροφιών για περιόδους εκπαίδευσης και κατάρτισης στο εξωτερικό.

Στόχος 3.5:

Ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας

Στη νέα Ευρώπη της κοινωνίας της γνώσης, οι πολίτες πρέπει να μπορούν να μαθαίνουν και να εργάζονται παντού στην Ευρώπη και να αξιοποιούν πλήρως τα προσόντα τους όπου και αν βρίσκονται. Στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ιδίως, αίρονται ήδη τα εμπόδια της κινητικότητας και της αναγνώρισης προσόντων, τόσο με μέσα της ΕΕ (όπως το ECTS ή οι πανεπιστημιακές εταιρικές σχέσεις στο πλαίσιο του προγράμματος Socrates) όσο και μέσω της «διαδικασίας της Μπολόνια», προς έναν συνεκτικό, συμβατό και ελκυστικό ευρωπαϊκό χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Ωστόσο πρέπει να πραγματοποιηθεί ουσιαστικό έργο πριν οι Ευρωπαίοι μπορέσουν να σπουδάσουν αποτελεσματικά και να εργαστούν ελεύθερα σε όλη την Ευρώπη χωρίς να πρέπει να αντιμετωπίσουν πολύπλοκες και αβέβαιες διαδικασίες για την αναγνώριση των προσόντων τους. Συνεπώς, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να παροτρυνθούν να αναπτύξουν περισσότερο συμβατά συστήματα προσόντων σε ολόκληρη την Ευρώπη και να συμφωνήσουν όσον αφορά τα στοιχειώδη επίπεδα ποιότητας που απαιτούνται για την αναγνώριση. Πρέπει να ενισχυθούν οι πολιτικές διαφάνειας και αναγνώρισης προσόντων. Η ανάπτυξη κοινών πτυχίων και προσόντων και η δημιουργία συστημάτων επικύρωσης πρέπει να ενθαρρυνθεί, τόσο για να ενθαρρύνει την ποιότητα της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης και κατάρτισης όσο και για να εξασφαλίσει ότι αυτή η ποιότητα γίνεται κατάλληλα κατανοητή και αναγνωρίζεται σε όλο τον κόσμο.

Βασικά θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν:

- να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και να διεκπεραιώνονται έγκαιρα οι διαδικασίες αναγνώρισης για λόγους περαιτέρω σπουδών, κατάρτισης και απασχόλησης σε ολόκληρη την Ευρώπη·
- να προωθηθεί η συνεργασία μεταξύ αρμόδιων οργανισμών και αρχών με σκοπό την επίτευξη περισσότερης συμβατότητας όσον αφορά τη βεβαίωση της ποιότητας και την πιστοποίηση·
- να προωθηθεί η διαφάνεια της πληροφόρησης για τις δυνατότητες και τις δομές εκπαίδευσης και κατάρτισης ενόψει της δημιουργίας ενός ανοικτού ευρωπαϊκού χώρου για την εκπαίδευση·
- να προαχθεί η ευρωπαϊκή διάσταση της διδασκαλίας και της κατάρτισης Β.

Μέσα για την ενίσχυση και την παρακολούθηση της προόδου (ενδεικτικός κατάλογος)

• Ποσοτικοί δείκτες:

- ποσοστό προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδαστών και ερευνητών που συνεχίζουν τις σπουδές τους σε άλλη χώρα της ΕΕ ή σε τρίτη χώρα·
- ποσοστό αποφοίτων που λαμβάνουν κοινούς τίτλους σπουδών στην Ευρώπη·
- ποσοστό σπουδαστών που εντάσσονται στο ECTS ή το Europass ή/και που λαμβάνουν συμπληρωματικό δίπλωμα ή πιστοποιητικό.

• Ποιοτικοί δείκτες: τομείς για ανταλλαγή εμπειριών:

- προαγωγή της αναγνώρισης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση·
- προαγωγή διεθνών αναγνωρισμένων κοινών μαθημάτων και τίτλων σπουδών στην Ευρώπη·
- προαγωγή σχετικών πρωτοβουλιών·
- παρουσία της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Να πραγματοποιηθεί:

μια συνολική προσέγγιση στην ανάπτυξη πολιτικής

Την ευθύνη για την επίτευξη των κοινών στόχων έχουν κυρίως οι συμμετέχουσες χώρες. Μέσα στο πλαίσιο της ΕΕ και σύμφωνα με την ανοιχτή μέθοδο συντονισμού, η κύρια ώθηση που θα δώσουν οι εργασίες του Συμβουλίου και της Επιτροπής θα είναι να σημειωθεί πρόοδος υποστηρίζοντας τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους να βελτιώσουν τα δικά τους συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης για να πετύχουν τους στόχους με δύο τρόπους:

- μέσω ουσιαστικών συγκρίσεων με άλλες χώρες με βάση δείκτες και συγκριτικές αξιολογήσεις·
- μέσω της ανταλλαγής εμπειριών με βάση τον εντοπισμό βασικών παραγόντων επιτυχίας των πρωτοβουλιών ή των πειραμάτων που διεξάγονται σε άλλες χώρες και ενδεχομένως τη διασυνοριακή αξιολόγηση από ομότιμους ειδικούς.

Εκτός από τα σημερινά κράτη μέλη της ΕΕ, η διαδικασία υλοποίησης θα περιλάβει και τις χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και τις υποψήφιες χώρες, και στη συνέχεια θα επεκταθεί σε σύνολο 30 χωρών.

Μια ενιαία συνολική στρατηγική για την εκπαίδευση και την κατάρτιση

Τα τελευταία χρόνια ορισμένες ενέργειες στην κατεύθυνση ορισμένων στόχων του προγράμματος εργασίας έχουν εγκριθεί στο πλαίσιο της ΕΕ, ειδικότερα η διαβούλευση και επικοινωνία της διά βίου μάθησης ή έξω από αυτή (δηλαδή η διαδικασία της Μπολόνια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση). Η υλοποίηση αυτών των πτυχών της πολιτικής χρειάζεται να ενταχθεί στους τρεις στρατηγικούς στόχους και τους 13 στόχους του προγράμματος εργασίας για τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στο πλαίσιο μιας ενιαίας συνολικής προσέγγισης. Με αυτόν τον τρόπο η συνοχή θα ενισχυθεί και θα αποφευχθεί η διπλή εργασία, και το σύνολο της «διαδικασίας των στόχων» θα διαποτιστεί από την κατευθυντήρια αρχή της διά βίου μάθησης και θα τοποθετηθεί σε μια παγκόσμια προοπτική.

Αυτή η συνολική προσέγγιση θα κατευθύνεται και θα παρακολουθείται από την Επιτροπή σε στενή συνεργασία με το Συμβούλιο (Παιδείας).

Η εφαρμογή του προγράμματος εργασίας για τους στόχους θα υποστηριχθεί επίσης και από άλλες μορφές της ευρωπαϊκής συνεργασίας: νέες προτεραιότητες για συγκεκριμένα μέρη κοινοτικών προγραμμάτων όπως το Socrates και το Leonardo da Vinci, σχέδια δράσης, επισκέψεις των υπευθύνων για τη λήψη αποφάσεων σε άλλες χώρες, συγκριτικές μελέτες και μελέτες πρόβλεψης, στατιστικές και άλλες έρευνες, πιλοτικά σχέδια κλπ. Πολλά εξ αυτών θα χρησιμοποιούν ως βάση και θα συμπληρώνουν τις εργασίες άλλων διεθνών οργανώσεων (όπως ο ΟΟΣΑ και το Συμβούλιο της Ευρώπης), δικτύων και ΜΚΟ, σχεδίων συνεργασίας ή πιλοτικών σχεδίων μεταξύ κρατών μελών ή με υποψήφιες χώρες (π.χ. όσον αφορά τα βιώσιμα επαγγελματικά προσόντα ή τις βασικές δεξιότητες).

Η εργασία για την επίτευξη κάθε στόχου

Η υλοποίηση του προγράμματος εργασίας για τους μελλοντικούς στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης θα επιδιώξει και τους 13 στόχους με συνοχή και συνεπώς θα εκμεταλλευτεί και θα ενισχύει την ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία τους. Το έργο για τους τρεις στόχους έχει ήδη αρχίσει το 2001 (δεξιότητες για την κοινωνία της γνώσης· μαθηματικά, επιστήμη και τεχνολογία· και χρήση των ΤΕΠ) και για τους υπόλοιπους δέκα θα αρχίσει συντονισμένα το 2002, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα εργασίας.

Αυτό θα απαιτήσει τη δημιουργία περιορισμένου αριθμού **ομάδων στόχου** που ασχολούνται με έναν συγκεκριμένο στόχο (όπως συνέβη για τους στόχους οι εργασίες για την επίτευξη των οποίων έχουν ήδη αρχίσει) ή με μια δέσμη δύο ή τριών σχετικών στόχων (οι περισσότεροι θα καθοριστούν κατά τη διάρκεια του 2002). Οι ομάδες αυτές θα συμπεριλάβουν εμπειρογνώμονες που έχουν διοριστεί από τις συμμετέχουσες χώρες αλλά και θα μπορούν να αξιοποιούν τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε επίπεδο περιεχομένου και θεωρητικής βάσης. Κάθε ομάδα θα χρειαστεί επίσης συμβολή από τους ενδιαφερόμενους φορείς στην εκπαίδευση και την κατάρτιση (ακαδημαϊκοί, διδάσκοντες, εκπαιδευτικοί, επαγγελματίες, ΜΚΟ κλπ.) καθώς και από τα όργανα της ΕΕ [όπως το Cedefop, το Δίκτυο Εκπαιδευτικών Πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (Eurymdice) ή το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης] και από εξωτερικούς φορείς (όπως ο ΟΟΣΑ, η Unesco ή το Συμβούλιο της Ευρώπης).

Το καθήκον αυτών των ομάδων θα είναι να προωθήσουν το έργο και να εξασφαλίσουν ότι σημειώνεται πράγματι πρόοδος στην επίτευξη του στόχου/των στόχων που επιδιώκουν. Για αυτό το σκοπό ενδέχεται να υπάρξουν διαφορετικά είδη δραστηριοτήτων υλοποίησης, περιλαμβάνοντας ειδικότερα:

- απολογισμό των δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου·
- γνώμες για κατάλληλους δείκτες, συγκριτικές αξιολογήσεις και συλλογή δεδομένων·
- εντοπισμό μιας δέσμης ορθών πρακτικών, περιλαμβάνοντας την ανάλυση των «κρίσιμων παραγόντων επιτυχίας» και ενδεχομένως ορισμένες επισκέψεις επιτόπου·
- παροχή συμβουλών για την ανταλλαγή εμπειριών, με τη μορφή της διάδοσης ορθής πρακτικής και, αν χρειαστεί, αξιολόγηση από ομότιμους ειδικούς·
- παρακολούθηση της προόδου για την επίτευξη του στόχου, χρησιμοποιώντας σε κάθε περίπτωση τα πιο κατάλληλα ποσοτικά και/ή ποιοτικά εργαλεία που διατίθενται.

Ο συνδυασμός των δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιηθούν θα είναι διαφορετικός για κάθε συγκεκριμένο στόχο, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία για κάθε περίπτωση. Αυτό θα επιτρέψει να τεθεί ο στόχος της δράσης και να χρησιμοποιηθούν οι περιορισμένοι χρηματοδοτικοί και ανθρώπινοι πόροι με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο.

Δείκτες και συγκριτική αξιολόγηση

Η δημιουργία δεικτών και συγκριτικής αξιολόγησης έχει ουσιαστική σημασία για την επιτυχία της όλης διαδικασίας. Το πρόγραμμα εργασίας περιλαμβάνει μόνο έναν «ενδεικτικό» κατάλογο των δεικτών και καθιερώνει μόνο μία συγκριτική αξιολόγηση η οποία μεταφέρθηκε άμεσα από τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα: «ο αριθμός ατόμων ηλικίας 18 έως 24 ετών, τα οποία έχουν ολοκληρώσει μόνον τον κατώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν συνεχίζουν την εκπαίδευση και κατάρτισή τους, πρέπει να υποδιπλασιαστεί μέχρι το 2010».

Πολλοί από τους δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν υποστηρίζονται από τα υπάρχοντα στατιστικά δεδομένα της UOE [δηλαδή την κοινή συλλογή δεδομένων της Unesco, του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat)]. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα εθνικά δεδομένα υπάρχουν και μπορεί να υπολογιστεί η πρόοδος, όμως οι συγκρίσεις μεταξύ των χωρών θα είναι λίγο έως πολύ παράτολμη. Ελάχιστοι νέοι δείκτες ενδέχεται ωστόσο να αναπτυχθούν (μεθοδολογία, κοινοί ορισμοί, συλλογή δεδομένων). Αυτή είναι μια δαπανηρή και χρονοβόρα διαδικασία και πρέπει να οριστούν οι προτεραιότητες ώστε οι προσπάθειες να έχουν στόχο έναν μικρό αριθμό καλά καθορισμένων βασικών δεικτών.

Η υλοποίηση του προγράμματος εργασίας θα απαιτήσει συνεπώς διαρθρωμένη και συνεχή υποστήριξη από μια **μόνιμη ομάδα για τους δείκτες και τις συγκριτικές αξιολογήσεις** που θα αποτελείται από εμπειρογνώμονες διορισμένους από τις συμμετέχουσες χώρες. Η πραγματογνωμοσύνη των εταίρων της UOE, του Δικτύου Εκπαιδευτικών Πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop) θα είναι επίσης χρήσιμη για την ομάδα.

Η εν λόγω ομάδα έχει ήδη συγκροτηθεί από την Επιτροπή. Ο ρόλος της είναι να παρέχει γνώμες και συμβουλές εμπειρογνομόνων για τη χρήση δεικτών και συγκριτικής αξιολόγησης μέσα στη διαδικασία συντονισμού στο σύνολό της. Το πρώτο βήμα θα είναι η μελέτη και η αναθεώρηση του προτεινόμενου ενδεικτικού καταλόγου των δεικτών. Πρόκειται κυρίως για μια άσκηση χαρτογράφησης, συγκρίνοντας τους διάφορους δείκτες που αναφέρονται στο πρόγραμμα εργασίας με ό,τι στοιχείο διατίθεται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Σε αυτή τη βάση ο ρόλος της ομάδας είναι να παρέχει συμβουλές εμπειρογνομόνων για τη δυνατότητα χρήσης και σύγκρισης των υπάρχοντων δεικτών και για τη δυνατότητα ανάπτυξης λίγων προσαρμοσμένων ή νέων δεικτών.

Το πρόγραμμα εργασίας προσφέρει επίσης τη δυνατότητα να καθιερωθούν ευρωπαϊκές συγκριτικές αξιολογήσεις «όπου είναι εφικτό», με την προϋπόθεση ότι μπορεί να επιτευχθεί συναίνεση στο Συμβούλιο Παιδείας. Επιπλέον προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν τα ίδια «κριτήρια αναφοράς» (συγκριτικές αξιολογήσεις) για το 2004 και το 2010 και να τα κοινοποιήσουν σε εθελοντική βάση.

Ο τελικός κατάλογος των προτεινόμενων δεικτών και της συγκριτικής αξιολόγησης θα προταθεί από την Επιτροπή και θα πρέπει να εγκριθεί από το Συμβούλιο.

Ανταλλαγή εμπειριών: μαθήματα από την «ορθή πρακτική» και την αξιολόγηση από ομότιμους ειδικούς

Το να μαθαίνει ο ένας από τον άλλον είναι ένα βασικό συστατικό της ανοιχτής μεθόδου συντονισμού και ένα ισχυρό μέσο με το οποίο μπορεί να υποστηρίξει τη βελτίωση των πολιτικών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η σημαντικότερη πτυχή του έργου σε αυτόν τον τομέα συνίσταται στον εντοπισμό των κρίσιμων παραγόντων επιτυχίας της «ορθής πρακτικής» σε ορισμένες χώρες, περιφέρειες ή ιδρύματα. Αυτό θα είναι ένα βασικό μέρος των εργασιών κάθε ομάδας στόχου, προσφεύγοντας στις συμβουλές εμπειρογνώμωνων και στις γνώμες από τις περιφέρειες. Η ανάλυση επιλεγμένων εμπειριών από εμπειρογνώμονες, περιλαμβάνοντας πιθανώς έναν περιορισμένο αριθμό επισκέψεων επιτόπου, θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τα ακόλουθα:

- εντοπισμό ενός καταλόγου θετικών και καινοτόμων εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών πρακτικών·
- εντοπισμό των κρίσιμων παραγόντων επιτυχίας, δηλαδή ο λόγος επιτυχίας ενός δοκιμαστικού σχεδίου, ενός πειράματος ή μιας μεταρρύθμισης στο αρχικό πλαίσιο και ποια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν υπόψη για να μάθουμε από τα διδάγματα της επιτυχίας και τελικά να τη μεταφέρουμε σε ένα άλλο πλαίσιο·
- διατυπώσεις των συστάσεων για καθένα από τα θέματα με βάση την ανάλυση που έγινε.

Η έννοια της αξιολόγησης από ομότιμους ειδικούς περιλήφθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισσαβόνα ως ένα από τα διαθέσιμα εργαλεία μέσα στην ανοιχτή μέθοδο συντονισμού. Μέσα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση θα χρησιμοποιηθεί μόνο ύστερα από αίτημα κράτους μέλους.

Αναθεώρηση της διαδικασίας το 2004

Το χρονοδιάγραμμα για όλο το πρόγραμμα εργασίας είναι η δεκαετία έως το 2010. Αυτή είναι επίσης η προθεσμία που έχει οριστεί μέσα σε άλλες διαδικασίες, π.χ. η διαδικασία της Μπολόνια με στόχο τη δημιουργία ενός συνεκτικού, συμβατού και ελκυστικού ευρωπαϊκού χώρου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Είναι ένα ρεαλιστικό χρονικό πλαίσιο: οι μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση τείνουν να έχουν αποτελέσματα μεσοπρόθεσμα και όχι άμεσα.

Ωστόσο το έργο έχει ήδη αρχίσει και ένα ενδιάμεσο στάδιο θα επιτευχθεί το 2004:

- έως τότε θα έχει ξεκινήσει όλο το έργο για όλους τους στόχους και θα έχει φτάσει σε ένα πιο προχωρημένο στάδιο στους τρεις στόχους από τους οποίους άρχισε (δηλαδή τους στόχους που ασχολούνται με νέες βασικές δεξιότητες, με τις τεχνολογίες της πληροφορίας και με τα μαθηματικά, τις θετικές επιστήμες και την τεχνολογία)·
- πρέπει να έχει ολοκληρωθεί ο κατάλογος των δεικτών και της συγκριτικής αξιολόγησης σύμφωνα με τους οποίους θα αξιολογηθεί η πρόοδος·
- αν και οι υποψήφιοι χώρες συμμετείχαν στη διαδικασία μόνο από τον Ιούνιο του 2002, είναι εύλογο να περιμένουμε ότι το πρόγραμμα εργασίας θα έχει επίσης φτάσει στο στάδιο υλοποίησης σε όλες τις χώρες έως το 2004.

Μια ενδιάμεση έκθεση για την υλοποίηση ενός προγράμματος εργασίας για τους στόχους θα υποβληθεί από κοινού από το Συμβούλιο Παιδείας και την Επιτροπή την άνοιξη του 2004, στη διάρκεια της ιρλανδικής προεδρίας. Θα εξετάσει τη διαδικασία στο σύνολό της και θα αναθεωρήσει τις δραστηριότητες και τα πρώτα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν.

Παράρτημα 1:

Στατιστικά δεδομένα

Κράτος μέλος	Στόχος 1.2: Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την κοινωνία της γνώσης		Στόχος 1.4 — Αύξηση της προσέλευσης στις επιστημονικές και τεχνολογικές σπουδές		
	Αριθμητική/μαθηματικά (βαθμοί)	Ικανότητα γραφής και ανάγνωσης (βαθμοί)	Ποσοστό σπουδαστών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5 και 6) σε σχετικού κλάδους, 2000 (*)	Μηχανική, μεταποιητικός και οικοδομικός τομέας	Αναλογία αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5 και 6) στις θετικές επιστήμες και την τεχνολογία ανά 1000 κατοίκους ηλικίας 20-29 ετών, 2000 (²)
B	520	507	9,2	11,8	9,7
DK	514	497	10,2	10,0	(:)
D	490	484	12,7	15,8	8,2
EL	447	474	(:)	(:)	(:)
E	476	493	12,6	16,1	9,9
F	517	505	(:)	(:)	(:)
IRL	503	527	16,9	11,4	23,2
I	457	487	7,6	16,8	(:)
L	446	441	9,3	8,1	1,8
NL	(:)	(:)	5,9	10,7	5,5
A	515	507	11,6	14,0	7,1
P	454	470	9,4	17,9	6,3
FIN	536	546	10,6	25,6	(:)
S	510	516	11,4	19,1	11,6
UK	529	523	14,8	8,8	16,2
Πηγή:	OECD, PISA, 2000.		Eurostat, UOE.		

(¹) Η Γερμανία και οι Κάτω Χώρες αποκλείουν τα προγράμματα προηγμένης έρευνας (ISCED επίπεδο 6)· το Λουξεμβούργο δεν έχει πλήρες πανεπιστημιακό σύστημα και τα στοιχεία αναφέρονται στην υπόλοιπη τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED επίπεδο 5B) μόνο· η Αυστρία αποκλείει ISCED επίπεδο 5B.

(²) Οι Κάτω Χώρες αποκλείουν τα προγράμματα προηγμένης έρευνας (ISCED επίπεδο 6)· το Λουξεμβούργο δεν έχει πλήρες πανεπιστημιακό σύστημα και τα στοιχεία αναφέρονται μόνο στο πρώτο πτυχίο ISCED επίπεδο 5B· η Αυστρία αποκλείει ISCED επίπεδο 5B.

**Στόχος 1.5: Βέλτιστη
χρήση των πόρων****Στόχος 2.3: Προώθηση της ενεργούς
συμμετοχής του πολίτη, της ισότητας των
ευκαιριών και της κοινωνικής συνοχής**

Κράτος μέλος	Δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση ως ποσοστό του ΑΕγχΠ (1999)	Ποσοστό ατόμων, ηλικίας 25-34 ετών, που δεν διαθέτουν δίπλωμα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης 2000
B	5,5	24,6
DK	8,0	13,1
D	4,7	15,4
EL	3,7	27,5
E	4,5	43,8
F	5,9	23,6
IRL	4,6	(:)
I	4,5	40,9
L	(:)	31,8
NL	4,8	25,2
A	6,3	16,2
P	5,7	67,9
FIN	6,2	13,9
S	7,7	12,8
UK	4,6	(:) ^(*)

Πηγή:

Eurostat, UOE.

Eurostat, Έρευνα εργατικού δυναμικού.

(*) Δεν υπάρχουν στοιχεία, εφόσον δεν έχει παγιωθεί ακόμα ένας όρος για το «επίπεδο ανώτερου κύκλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Παράρτημα 2:

Βασικά έγγραφα και ιστοσελίδες

Έγγραφα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας στις 23 και 24 Μαρτίου 2000 — Συμπεράσματα της προεδρίας:
<http://ue.eu.int/fr/info/eurocouncil/index.htm>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης στις 23 και 24 Μαρτίου 2001 — Συμπεράσματα της προεδρίας:
<http://ue.eu.int/fr/info/eurocouncil/index.htm>
- «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης: Η στρατηγική της Λισσαβόνας — Για την επίτευξη της αλλαγής» [COM(2002) 14 τελικό της 15ης Ιανουαρίου 2002]

Συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι για την εκπαίδευση και την κατάρτιση

- Έκθεση της Επιτροπής με τίτλο «Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων» [COM(2001) 59 τελικό της 31ης Ιανουαρίου 2001]
- Ανακοίνωση της Επιτροπής — Σχέδιο αναλυτικού προγράμματος εργασίας σε συνέχεια της έκθεσης περί των συγκεκριμένων στόχων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Ανακοίνωση από την Επιτροπή «Διαρθρωτικοί δείκτες» [COM(2001) 619 τελικό της 30ής Μαΐου 2001]
- Λεπτομερές πρόγραμμα των επακόλουθων εργασιών σχετικά με τους στόχους των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη

Διά βίου μάθηση

- Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής «Υπόμνημα για τη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση» [SEC(2000) 1832 της 30ής Οκτωβρίου 2000]
- Ανακοίνωση της Επιτροπής «Η πραγμάτωση μιας ευρωπαϊκής περιοχής διά βίου μάθησης» [COM(2001) 678 τελικό της 1ης Νοεμβρίου 2001]:
http://europa.eu.int/comm/education/life/communication/com_el.pdf

Ηλεκτρονική μάθηση

- Ανακοίνωση της Επιτροπής «Σχέδιο δράσης eLearning — Να σκεφτούμε την εκπαίδευση του αύριο» [COM(2001) 172 τελικό της 28ης Μαρτίου 2001]
- Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με την πρωτοβουλία «ηλεκτρονική μάθηση» (EE C 204/2 της 20.7.2001, σ. 3)

Κινητικότητα και συνεργασία

- Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στις 10 Ιουλίου 2001 για την «ενδοκοινοτική κινητικότητα των σπουδαστών, των επιμορφωμένων ατόμων, των εθελοντών, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών» (ΕΕ L 215 της 9.8.2001, σ. 30)
- Ανακοίνωση από την Επιτροπή για την «Ενίσχυση της συνεργασίας με τρίτες χώρες στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» [COM(2001) 385 τελικό της 18ης Ιουλίου 2001]

Εκπαίδευση και κατάρτιση, απασχόληση και επιστήμη

- Ψήφισμα του Συμβουλίου στις 13 Ιουλίου 2001 για το ρόλο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στις πολιτικές που συνδέονται με την απασχόληση (ΕΕ C 204 της 20.7.2001, σ. 1)
- Ανακοίνωση από την Επιτροπή για «Το σχέδιο δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις δεξιότητες και την κινητικότητα» [COM(2002) 72 τελικό της 8ης Φεβρουαρίου 2002]
- Ανακοίνωση από την Επιτροπή για την «Επιστήμη και κοινωνία — Πρόγραμμα δράσης» [COM(2001) 714 τελικό της 4ης Δεκεμβρίου 2001]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ευρώπη:

διαφορετικά συστήματα, κοινοί στόχοι για το 2010

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

2002 — 39 σ. — 17,6 x 25 cm

ISBN 92-894-4264-6

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
L-2985 Λουξεμβούργο

ISBN 92-894-4264-6

9 789289 442640 >